

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 22/2009 rd

Regeringens proposition om en andra tilläggs- budget för 2009

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 september 2009 en proposition om en andra tilläggsbudget för 2009 (RP 124/2009 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att ekonomiutskottet ska lämna utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- minister med ansvar för statlig ägarstyrning Jyri Häkämies
- finansråd Jarmo Kilpelä, statsrådets kansli
- tf. verkställande direktör Hannu Kulju, Destia Ab

- verkställande direktör Harry Sandström, Labtium Oy
- verkställande direktör Jyrki Kaskinen, Raskone Ab
- verkställande direktör Kari Järvinen, Solidium Oy
- chef för näringsfrågor Janne Metsämäki, Finlands Fackförbunds Centralorganisationen FFC rf
- näringspolitiskt sakkunnig Antti Aarnio, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- avtalsfunktionär Reijo Taipale, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Akava ry.

PROPOSITIONEN

23.10. Ägarstyrningen

Staten får avstå från sin ställning som enda ägare och från sin majoritet enligt 3 § i lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007) i följande bolag: Destia Ab (statens ägarandel och nuvarande gräns 100 %), Labtium Oy (statens ägarandel och nuvarande gräns 100 %) och Raskone Ab (statens ägarandel 85 %, nuvarande gräns 50,1 %).

Förklaring: Tilläggsfullmakter för att avstå från innehav i Destia Ab och Raskone Ab söks

för att förbättra bolagens tillväxtmöjligheter. Den relativt ringa andelen eget kapital sätter gränser för bolagens tillväxt, och man anser att det är bättre att förvärva nytt kapital från privata investerare än genom ytterligare kapitalinvesteringar av staten.

Behovet av tilläggsfullmakter anknyter till främjandet av bolagens tillväxt, och användningen av fullmakterna förväntas inte ge upphov till försäljningsinkomster. Företagsköp som görs med hjälp av det tilläggskapital som flyter in

från de nya ägarna eller betalning av företagsköp med bolagens egna aktier ökar värdet på statens innehav, även om ägarandelen samtidigt minskar. Det behövs nya företag på den inhemska kapitalmarknaden och det anses vara möjligt att bolagen växer så att de kan noteras på börserna, men detta förutsätter en betydande strukturell tillväxt, som inte kan finansieras med hjälp av bolagens lönsamhet och upplåningsmöjligheter. Staten kan då säkerställa att bolagen förblir inhemska och att de har ett stabilt ägarunderlag

genom ett så kallat ankarinnehav, med ett betydande minoritetsinnehav i bolagen.

I fråga om Labtium Oy söks fullmakten för att vid behov trygga kontinuiteten i bolagets verksamhet genom företagsomstrukturering eller rentav genom att hela bolaget säljs. Bolaget är för närvarande alltför litet för att kunna fungera tillräckligt kostnadseffektivt och konkurrenskraftigt i den allt hårdare internationella konkurrensen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Ekonomiutskottet koncentrerar sig på avsnittet om ägarstyrningen (23.10).

Enligt uppgift begär man inte riksdagens samtycke för att sälja aktier i bolagen. Fullmakten gäller att kartlägga flexibel finansiering och omstruktureringar som behövs för företagets utveckling och tillväxt. För att bolagen ska ha tillväxtmöjligheter kan det lämpligaste sättet vara att använda egna aktier som betalningsmedel vid företagsomstruktureringar. Eftersom bolagen eller deras aktier inte avses bli sålda, har bolagens värde inte beräknats och försäljningsintäkterna har inte budgeterats.

Enligt en analys som utskottet fått har Destia Ab och Raskone Ab potential att bli börsnoterade, men det kräver en väsentlig strukturell tillväxt. I nuläget är deras lönsamhet och upplåningsmöjligheter inte tillräckliga. En börsnotering blir möjlig bara om staten äger en stor del av kapitalet eller om det genomförs omstruktureringar där egna aktier används som betalningsmedel. Enligt en bedömning i nuläget är en realistisk tid för börsnotering 2–4 år, förutsatt att kapitalmarknaden återhämtar sig.

Den fullmakt som gäller företagsomstrukturering eller försäljning av Labtium Oy begärs för att säkerställa bolagets kontinuitet. Enligt uppgift är syftet inte att sälja bolaget till utlandet, men det kommer att ske strukturaffärer inom branschen i den närmaste framtiden. Bolagets

möjligheter att medverka är beroende av vilka fullmakter som nu beviljas.

Ekonomiutskottet anser att motiveringen är relevant och tillstyrker propositionen utan ändringar. Det är angeläget att vid eventuella omstruktureringar eller börsnoteringar se till att Destia och Raskone förblir inhemska och att staten behåller sitt s.k. ankarinnehav med ett betydande minoritetsinnehav i bolagen så som regeringen menar. Om aktier säljs måste det ske i ett sådant konjunktur- och marknadsläge att priset blir det bästa möjliga.

Ekonomiutskottet anför att finansutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om finländskt ägarinnehav och statens ägarandel (*Ekonomiutskottets förslag till uttalande*).

Destia Ab

Vägverket inledde sin verksamhet som det helt statsägda Destia Ab den 1 januari 2008 (RP 92/2007 rd — KoUB 10/2007 rd). Namnet Destia hade verket tagit som marknadsnamn redan tidigare, den 14 februari 2007. Till verksamhetsområdet hör att planera, bygga och underhålla trafik- och industrimiljöer, tillhandahålla konsultation om trafikmiljön plus att ha hand om färjetrafiken och informationstjänsten för trafiken.

Enligt delårsrapporten för det första halvåret 2009 var Destiakoncernens omsättning 244,8 miljoner euro, ca 11 % mindre än i fjol. Rörelseresultatet hade gått 8,8 miljoner euro på minus. I

slutet av rapportperioden var avkastningen på sysselsatt kapital -10,7 %, soliditeten 27,6 % och nettoskultsättningen 100,5 %. Hela 2008 års omsättning var 717,1 miljoner euro, rörelseresultatet 19,3 miljoner euro, avkastningen på sysselsatt kapital 15,5 %, soliditeten 33,4 % och nettoskultsättningen 44,4 %. Enligt bolaget brukar rörelsevinsten utvecklas företrädesvis under det tredje kvartalet. Orderingången är god. Under rapportperioden hade bolaget ca 2 884 anställda.

Det är fortfarande Destiakoncernens viktigaste mål att höja lönsamheten. Vid sidan av konventionella markarbeten fortsätter Destia bygga ut inom infrastruktur för gruvindustrin, banor och energiinfrastruktur. Framtidsutsikterna inom området för infrastruktur är osäkra på grund av de stora omställningarna inom ekonomin och finansmarknaden.

Det råder konkurrens på marknaden, eftersom det finns en lång rad aktörer inom infrastruktur i Finland. De konkurrerar öppet om bland annat byggprojekt som gäller allmänna vägar. Utskottet framhåller att ägarregleringen i Destia inte får försvaga konkurrensen.

Enligt uppgift kommer staten att förbli enda ägare i Destias färjerörelse, som ska överföras till ett nytt statsägt bolag innan det blir avgjort vad som ska hända med hela Destia. Förberedelserna inför bolagiseringen av färjetrafiken har redan startat.

Enligt avdelningen för ägarstyrning vid statsrådet finns det följande alternativ i fråga om Destia: 1) acceptera att det statliga innehavet minskar, 2) nöja sig med att bolagets tillväxt stannar av eller kraftigt avtar 3) placera mycket mer statligt kapital i bolaget. Man kan sätta som mål att börsnotera bolaget, men bara om dess strukturella tillväxt före det är relativt kraftig och om staten i och med börsnoteringen är redo att nöja sig med ett betydande minoritetsinnehav som tillförsäkrar staten möjligheter att se till att bolaget förblir i finländsk ägo och att ha inflytande över dess utveckling i framtiden. Enligt ägarstyrningen bör staten vid behov kunna avstå från sitt bestämmande inflytande i Destia för att förbättra bolagets utvecklingsmöjligheter.

Utskottet ställer sig bakom de strategier som avdelningen för ägarstyrning föreslår. Det är påkallat att staten förblir en stor ägare i Destia när bolaget utvecklas och ägarstrukturen ändras. Utskottet lägger också vikt vid övrigt finländskt innehav i det här viktiga företaget på området för infrastruktur, som är verksamt i hela landet.

Raskone Ab

Raskone var tidigare ett affärsverk men startade sin verksamhet som aktiebolag i början av 1999 (RP 137/1998 rd — KoUB 13/1998 rd). Bolaget tillhandahåller reparation och underhåll av nyttofordon och arbetsmaskiner, heltäckande leasing för företag och lastbilsutrustning för olika ändamål.

År 2008 uppgick koncernens omsättning till 181,6 miljoner euro. Rörelsevinsten var 2,0 miljoner euro, 1,1 % av omsättningen, medan siffrorna året innan var klart bättre: 5,5 miljoner euro och 3,7 %. Resultatet belastades av sjunkande restvärden. Koncernens soliditet var 21,8 % och nettoskultsättningsgraden 133,7 %. Koncernen har nästan 1 000 anställda och 6 000 kunder.

I sin verksamhetsberättelse menar bolaget att de ekonomiska utsikterna över lag är så osäkra att det är svårt att uttala sig om den kommande utvecklingen. Koncernens breda serviceutbud är konkurrenskraftigt på marknaden, men den kraftiga konjunkturedgången återspeglar sig i verksamheten. Omsättningen väntas öka något och lönsamheten förbättras.

Enligt uppgift har bolaget inte längre strategisk betydelse för staten. Försvarsmakten är en viktig kund, men står bara för 4 % av bolagets omsättning. Raskone har endast hand om underhållet av försvarets Sisu-bilar. Försvarets strategiska partner är Millog Oy, som tillhandahåller stödtjänster för arméns försvarsmateriel. Patria Abp är största ägare i Millog Oy och Raskone äger en mindre del, 8 %.

Bolaget uppger att marknaden är konkurrensutsatt och att statens innehav inte har betydelse för dess framgång. Statens ägarstyrning har meddelat utskottet att Raskone fortfarande kommer att kunna arbeta aktivt för att få den statliga

och kommunala verkstadsverksamheten att konsolideras genom företagsomstrukturering, men att det inte är realistiskt att finansiera tillväxten på något annat sätt än genom att använda aktier i bolaget som betalningsmedel. Enligt ägarstyrningen kan staten som ägare ställa upp som realistiskt mål att i Raskone slå samman verkstadsrörelsen med någon större och lönsammare enhet. Ett framtida mål kan också vara börsnotering, så att staten får ett betydande minoritetsinnehav, men det kräver tillväxt i bolaget.

Således förordar ekonomiutskottet att fullmakt beviljas för att staten ska avstå från sitt bestämmande inflytande i Raskone.

Labtium Oy

Labtium Oy grundades den 5 juli 2007 genom att Geologiska forskningscentralens tjänster inom kemisk analys ombildades till ett separat, helt statsägt bolag (RP 7/2007 rd — EkUB 2/2007 rd). Bolaget inledde sin verksamhet den 1 september 2007 och den första räkenskapsperioden gick ut i slutet av 2008.

Verksamhetsidén är att tillhandahålla och erbjuda kunderna testning, laboratorietjänster och expertis med målet att underlätta för dem att koncentrera sig på sin kärnverksamhet. Bolaget tillhandahåller testning och laboratorietjänster särskilt för geologisk forskning, malmletning, miljöforskning och processindustri.

I slutet av 2008 hade bolaget 110 anställda, varav 30 arbetade på kontoret i Esbo, 24 i Kuopio, 6 i Outokumpu, 4 i Brahestad, 31 i Rovaniemi och 15 i Sodankylä.

Omsättningen under den första räkenskapsperioden var 10,5 miljoner euro, rörelseförlusten 284 000 euro och förlusten före skatt 172 000 euro. Soliditeten var 79 % och nettoskuldsättningsgraden 46,8 %. Resultatet tyngdes av engångsposter med anknytning till grundandet av bolaget.

Enligt motiven till propositionen om bolagisering hade staten som mål att använda det nya laboratoriebolaget som ett verktyg för att utreda

eventuella andra omorganiseringar av laboratorieverksamheter inom olika sektorer av statsförvaltningen.

Enligt uppgift har det inte visat sig vara realistiskt att konsolidera de statliga laboratorietjänsterna. För att säkerställa Labtiums framtid och personalens arbete måste staten som ägare försöka ge bolaget beredskap att delta i eventuella omstruktureringar med andra statsägda eller privata företag inom sektorn.

Ekonomiutskottet ställer sig bakom förslaget om fullmakt för staten att avstå från bestämmande inflytande i Labtium. Fullmakten gör det möjligt att omstrukturera laboratoriefunktionerna och bolagets verksamhet. De största riskerna är enligt bolaget konjunkturväxlingar, priskonkurrens och åtföljande fluktuationer i efterfrågan och problem med lönsamhet. Det globala ekonomiska läget reflekteras också i efterfrågan på laboratorietjänster inom bolagets verksamhetsområde. Enligt verksamhetsberättelsen har bolaget en bra ställning på marknaden i Finland och försöker expandera i närområdena. Utskottet ser det som viktigt att söka de bästa lösningarna för att säkerställa verksamheten och anställningsförhållandena. Bolaget har inte någon strategisk betydelse för staten.

Utlåtande

Ekonomiutskottet anför

att finansutskottet beaktar det ovanstående och

att finansutskottet föreslår att riksdagen godkänner uttalandet nedan.

Ekonomiutskottets förslag till uttalande:

Riksdagen förutsätter att regeringen avgör ägarstrukturen i Destia Ab med målet att lägga vikt vid finländskt innehav och att statens innehav fortsättningsvis är betydande.

Helsingfors den 29 september 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Antti Rantakangas /cent (delvis)
medl. Janina Andersson /gröna
Hannu Hoskonen /cent
Harri Jaskari /saml
Anne Kalmari /cent
Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd
Jouko Laxell /saml

Eero Lehti /saml
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Petteri Orpo /saml
Sirpa Paatero /sd
Markku Uusipaavalniemi /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv
ers. Klaus Pentti /cent (delvis)
Matti Saarinen /sd (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Propositionen om att sälja de helt statsägda Destia Ab och Labtium Oy och avstå från majoriteten i Raskone Ab visar prov på illa genomtänkt och ansvarslös ägarpolitik. Det nygrundade bolaget Solidium hade kunnat komma till hjälp i företagsomstruktureringen så att villkoren för Destia, Raskone och Labtium hade förbättrats. Genom den här propositionen fransäger sig regeringen sina grundläggande uppgifter på ett sätt som varken kan ignoreras eller accepteras. Det leder till förlust att sälja statsbolag för att minska skuldsättningen, eftersom aktieavkastningen är större än räntan på statens skuld. I det här ekonomiska läget bör regeringen via sin ägarpolitik också sikta på en så bra sysselsättning som möjligt i statsbolagen.

Destia, som är resultatet av att det statliga Vägverket bolagiserades, har en samlad kompetens som staten inte har råd att förlora. Bolaget har kunnat dämpa prishöjningen och hålla uppe en bra kvalitetsnivå. Den uppenbara risken med att sälja eller ändra ägarstrukturen i Destia är att marknaden blir dominerad av några enstaka stora privata aktörer. Entreprenaderna för att bygga och underhålla trafikleder fördelas mellan några få bolag och priserna blir oskäligt höga eftersom det saknas en sund konkurrens.

Raskone Ab:s verksamhet bidrar bl.a. till vår nationella säkerhet, eftersom bolaget står för en stor del av underhållet och reparationerna på för-

svarsmaktens materiel. Propositionen innebär att t.ex. underhållet av försvarsmateriel nu med tanke på nationellt intresse övertas av sådana aktörer vars främsta mål inte är att uppehålla landets försvarskapacitet.

Labtium Oy är resultatet av att en del av Geologiska forskningscentralen bolagiserats och tillhandahåller spetskompetens för gruvarbete, testningar för industri och stödtjänster för malmletning. Det är viktigt att de funktioner som gäller vår mark ligger stadigt i statens händer.

Bolagen arbetar med avseende på statligt ägarskap inom sådana sektorer att det inte är lönt att privatisera dem. Staten bör behålla sin majoritet i dem för att trygga våra nationella intressen. Bolagen kunde ha utvecklats utan att de såldes, med hjälp av Solidium som är grundat för ändamålet.

Betänkandet, som är dikterat av majoriteten i utskottet, ger fel bild av konkurrensläget inom byggarbeten på infrastruktur i Finland. Den borgerliga regeringens proposition kommer att leda till centralisering och avsaknad av konkurrens i vårt land.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att förslagen om Destia Ab, Raskone Ab och Labtium Oy förkastas.

Helsingfors den 29 september 2009

Jouko Skinnari /sd
Päivi Lipponen /sd
Sirpa Paatero /sd

Matti Saarinen /sd
Matti Kangas /vänst

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

I den andra tilläggsbudgeten för 2009 föreslår regeringen att riksdagen beviljar fullmakt att avstå från statens innehav i Destia Ab, Raskone Ab och Labtium Oy. Motiveringarna är mycket korta. Den främsta orsaken är att regeringen anser att det är ett bättre alternativ att bredda ägarstrukturen eller avstå från innehav än att staten placerar kapital i bolagen.

Statens innehav i Raskone Ab har inte någon strategisk betydelse eller någon annan särskild betydelse, eftersom bolaget inte längre har speciell status med avseende på bl.a. försvarsmakten.

Labtium Oy har värdefull specialkompetens som bygger på utbildning och forskning. Därför kan det vara skadligt för landet att en internationell ägare tar över den. Följaktligen bör förslaget om Labtium Oy återsändas till regeringen för ny beredning.

Destia Oy arbetar inom en bransch där den utbredda konkurrensen är en fördel för den offentliga sektorn. Om staten avstår från sitt innehav, kommer bolaget sannolikt att övertas av något finländskt eller internationellt storbolag. Då blir sektorn centraliserad, konkurrensen minskar och kostnaderna för samhället stiger. Med tanke på

entreprenader för väg- och broprojekt på landsbygden är det på sin plats att staten äger en aktör inom sektorn. Destias nya ledning kan göra bolaget till ett produktivt statsbolag. Staten bör med fog behålla minst 50,1 % av sitt innehav och sin rösträtt.

Regeringen föreslår fullmakter för att ändra ägarstrukturen i de här tre bolagen i tilläggsbudgeten. Men sådana här omstruktureringar bör ingå i den ordinarie budgeten, som riksdagen har tillräckligt med möjligheter och tid att behandla.

Ståndpunkt

Vi anför alltså att finansutskottet föreslår riksdagen

att fullmakten att sälja innehavet i Raskone Ab beviljas,

att fullmakten att sälja innehavet i Labtium Oy avvisas och återsänds till regeringen för ny beredning och

att fullmakten att sälja innehavet i Destia Ab beviljas så att staten behåller minst 50,1 % av sitt innehav och sin rösträtt i bolaget.

Helsingfors den 29 september 2009

Toimi Kankaanniemi /kd
Markku Uusipaavalniemi /cent

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

Finland har förlorat kontrollen över upplåningen och kommer helt klart inte att klara av sina skulder i framtiden. Vår konkurrenskraft har gått om intet på grund av skuldsättning och en överhettad ekonomi. Kostnadsnivån är nu ohållbar och landet kommer att bli insolvent på några år utan lönesänkningar och nedsänkningar.

Ståndpunkt

Således föreslår jag

att riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt återuppbygger en sundare ekonomi bl.a. med hjälp av lönesänkningar och nedsänkningar, så att Finland återfår sin konkurrenskraft och undviker ohållbar skuldsättning.

Helsingfors den 29 september 2009

Markku Uusipaavalniemi /cent